

MỘT SỐ GIẢI PHÁP ĐỔI MỚI KHÂU KIỂM TRA - ĐÁNH GIÁ MÔN TRIẾT HỌC Ở TRƯỜNG ĐHSPPN - ĐHQG HÀ NỘI

NGUYỄN NHƯ THƠ
Bộ môn Mác - Lênin

I. MỞ ĐẦU

Kiểm tra - đánh giá kết quả học tập của sinh viên là một khâu quan trọng trong quá trình dạy học nói riêng và trong quá toàn bộ quá trình giáo dục tổng thể của nhà trường nói chung. Chất lượng đào tạo của mỗi nhà trường phụ thuộc vào nhiều yếu tố khác nhau, trong đó kiểm tra - đánh giá là một khâu rất quan trọng.

Quá trình kiểm tra - đánh giá có liên quan chặt chẽ với *mục đích, nhiệm vụ, nội dung và phương pháp giáo dục*. Kiểm tra - đánh giá là nhiệm vụ thường xuyên của nhà trường, là quá trình giáo dục và kiểm tra kết quả giáo dục, đồng thời là quá trình tự giáo dục, tự kiểm tra, đánh giá kết quả học tập, rèn luyện của mỗi sinh viên, nhất là khi sinh viên được coi là nhân vật trung tâm của quá trình giáo dục.

Ngoài *mục đích đánh giá việc nắm vững kiến thức, kỹ năng của sinh viên, từ đó điều chỉnh việc học của sinh viên, việc dạy của giáo viên, kiểm tra, đánh giá còn có ý nghĩa giáo dục rất tích cực đối với cả người học lẫn người dạy*. Do đó chúng ta có thể dùng kiểm tra - đánh giá như một công cụ đắc lực và hữu hiệu để dự báo năng lực học tập, tự giáo dục của sinh viên, năng lực dạy học, giáo dục của giáo viên từ đó điều chỉnh, cải tiến phương pháp học tập của sinh viên, và phương pháp giảng dạy, giáo dục của giáo viên.

Hiện nay với qui mô đào tạo ngày càng được mở rộng, hình thức tổ chức đào tạo ngày càng phong phú, đòi hỏi quá trình kiểm tra - đánh giá phải được tiến hành liên tục, nhanh chóng, khách quan, công bằng và chính xác. Các kết quả thu được qua kiểm tra - đánh giá phải phản ánh đúng năng lực, mức độ nắm vững kiến thức, kỹ năng của sinh viên, phải phản ánh đúng hiệu quả của quá trình dạy học của giáo viên. Những kết quả đó phải có tác dụng phản hồi rất nhanh chóng tới việc học của trò, việc dạy của thầy, việc điều chỉnh nội dung, phương pháp dạy học, chương trình đào tạo và hợp lý hoá quá trình giáo dục tổng thể của nhà trường.

Nhiều năm trước đây, ở hầu hết các trường đại học Việt Nam nói chung và ở trường ĐHSPPN ngoại ngữ nói riêng, việc thi, kiểm tra các môn lý thuyết chủ yếu được tiến hành theo phương pháp tự luận truyền thống nên hiệu quả nói chung còn thấp. Quá trình kiểm tra - đánh giá hầu như chỉ mới đạt được mục đích là để mỗi sinh viên có một đầu điểm cần thiết cho mỗi môn học, ý nghĩa giáo dục, ý nghĩa phản hồi nhằm điều chỉnh quá trình dạy - học còn rất hạn chế.

Năm 1995, bộ môn giáo dục và đào tạo đã soạn thảo và cho áp dụng bộ ngân hàng câu hỏi dùng trong kiểm tra và thi hết học phần các môn lý luận Mác - Lênin ở các trường đại học và cao đẳng. Từ đó tới nay, phần lớn các bộ môn lý luận Mác Lênin đã sử dụng trong bộ ngân hàng các câu hỏi đó làm đề cương hướng dẫn ôn tập và đề thi trong các kỳ kiểm tra và thi hết môn. Nhiều tổ bộ môn đã dùng phương pháp rút thăm một số trong số các câu hỏi trong bộ đề đó để làm các đề thi chính thức trong các kỳ thi.

Theo chúng tôi, phương pháp kiểm tra và thi đó có những hạn chế nhất định như:

- Số lượng các câu hỏi buộc sinh viên ôn tập quá nhiều (Bộ ngân hàng câu hỏi gồm 72 câu, trong đó một số các câu có nội dung trùng lặp, một số câu rất khó trả lời ...)
- Thi, kiểm tra với những đề thi loại này dễ tạo ra những điều dễ sinh viên có thể quay cốp, gian lận trong khi làm bài thi.

Đề thi loại này chủ yếu kiểm tra được kĩ năng học thuộc của sinh viên, không có nghĩa kiểm tra, đánh giá khả năng độc lập, sáng tạo của mỗi sinh viên trong học tập.

Do vậy, theo chúng tôi, cách kiểm tra và thi theo những bộ đề thi cho trước không đạt được yêu cầu phân loại chính xác trình độ của sinh viên và quan trọng hơn là không đạt được yêu cầu thật sự của việc dạy học và môn triết học ở trường đại học là trang bị thế giới quan, phương pháp luận khoa học nhằm phát triển khả năng tư duy logic, tư duy lí luận cho sinh viên.

Từ thực tế đó, cho tôi thấy rằng cần có những đổi mới nhất định khâu kiểm tra đánh giá các môn lý thuyết nói chung và môn triết học nói riêng nhằm nâng cao chất lượng dạy và học của mỗi môn học cũng như chất lượng đào tạo chung của nhà trường.

II. MỘT SỐ GIẢI PHÁP

1. Đề thi, kiểm tra

Trong kiểm tra - đánh giá, các tiêu chí đảm bảo chất lượng như phân loại chính xác, khách quan, công bằng, bí mật ...phụ thuộc vào rất nhiều yếu tố, trong đó đề thi, kiểm tra là yếu tố quan trọng nhất.

Theo chúng tôi, một số đề thi tích cực cần hội đủ các điều kiện: Khoa học, phân loại chính xác và khả thi.

- *Chính xác về mặt khoa học* là yêu cầu đầu tiên của một đề thi do đó đề thi cần rõ ràng, chuẩn xác và không thể được hiểu theo nhiều nghĩa khác nhau.

- *Đề thi phải có ý nghĩa phân loại chính xác*, do đó nên xây dựng những đề thi đòi hỏi ở sinh viên khả năng độc lập suy nghĩ ngay từ khâu tìm hiểu, phân tích đề và lựa chọn phương án tối ưu để thực hiện bài thi. như vậy ngay từ khâu đầu tiên: tìm hiểu phân tích đề, bài thi đã có ý nghĩa phân loại rất tích cực. Đề thi không nên quá dễ và cũng không nên quá khó (khó phân loại) và cần chú ý hạn chế tối đa sự quay cóp hoặc trao đổi của sinh viên khi làm bài.

- *Đề thi phải thực hiện được*. Trên thực tế có một số đề thi rất hay có tính khoa học cao, khả năng phân loại khá chính xác nhưng lại không thể thực hiện được do không đủ điều kiện để tổ chức thi. Do đó cần chú ý đến những điều kiện cụ thể trong việc quyết định hình thức, thời gian và phương thức tổ chức thi, kiểm tra mà xây dựng các đề thi cho phù hợp.

Từ những yêu cầu đó và từ mục đích, nhiệm vụ cụ thể của việc dạy và học bộ môn, chúng tôi cho rằng có thể sử dụng một số kiểu đề thi, kiểm tra sau cho môn triết học:

a/ Kiểu trắc nghiệm tự luận

Đây là phương pháp kiểm tra tương đối phổ biến, truyền thống đối với các môn lý thuyết. Các đề thi loại này yêu cầu sinh viên sử dụng một số, hoặc tổng hợp các kiến thức của môn học để lý giải 1 vấn đề cụ thể nào đó của lý luận hoặc thực tiễn.

Đề thi kiểu này nếu quá đơn giản (như cách rút thăm lấy 1 trong các đề trong ngân hàng đề thi cho trước) thì hiệu quả đánh giá rất hạn chế.

Chúng ta vẫn có thể sử dụng loại đề thi này và sử dụng cả bộ ngân hàng đề thi nhưng chỉ nên coi bộ ngân hàng đề thi đó như một thư viện đề thô, để từ đó, tùy theo yêu cầu cụ thể của từng hình thức kiểm tra hay thi mà xây dựng những loại đề thi khác nhau.

Một yêu cầu quan trọng của việc học tập môn triết học là giúp sinh viên biết vận dụng những vấn đề lí luận đã học để tập lý giải những vấn đề cụ thể của thực tiễn. Do đó các đề thi kiểu tự luận nên kết hợp kiểm tra cả phần lí luận lẫn phần vận dụng lí luận để giải quyết một vấn đề nào đó của thực tiễn. Loại đề này có thể được dùng trong 2 trường hợp.

- *Thi hết môn*: Yêu cầu vận dụng 1 đơn vị kiến thức nhất định để lý giải 1 vấn đề (tất nhiên phải là 1 vấn đề không lớn) của thực tiễn (VD: Phân tích mối quan hệ biện chứng giữa cá nhân và XH - Nếu những suy nghĩ của mình về việc giải quyết mối quan hệ giữa cá nhân và xã hội trong giai đoạn hiện nay)

-Viết đề tài niên luận: Yêu cầu vận dụng một khối lượng kiến thức tổng hợp để giải quyết một vấn đề tương đối hoàn chỉnh nào đó của thực tiễn (VD: Cơ sở triết học của nguyên lý giáo dục: học đi đôi với hành, giáo dục kết hợp với lao động sản xuất, lý luận gắn liền với thực tiễn...)

B- Kiểu trắc nghiệm khách quan

Hiện nay, trong KHGD hiện đại, phương pháp trắc nghiệm khách quan được sử dụng khá phổ biến, Phương pháp này có ưu điểm là trong 1 bài thi có thể kiểm tra được nhiều đơn vị kiến thức khác nhau, hệ thống cho điểm là khách quan, thời gian kiểm tra nhanh, chấm nhanh, kết quả kiểm tra có thể có ý nghĩa phản hồi tức thì (vì loại bài này, sau khi kiểm tra, giáo viên có thể chữa, đưa đáp án ngay tại lớp và yêu cầu các sinh viên tự chấm bài)

Năm học vừa qua, bộ môn triết học đã bước đầu xây dựng các bộ đề thi, kiểm tra trắc nghiệm khách quan dưới hai hình thức:

- *Trắc nghiệm đúng - sai* : Nêu một loạt các luận điểm khác nhau, yêu cầu sinh viên xác định đúng hoặc sai.

VD: Với thời gian làm bài 20 phút, chúng tôi đã đưa ra đề kiểm tra sau: " Những luận điểm được nêu dưới đây đúng hay sai.

1. Chủ nghĩa duy tâm khách quan cho rằng thế giới do một lực lượng siêu tự nhiên nào đó sinh ra.

2. Vật chất là tất cả những gì tồn tại thực.

3. Ý thức là hình ảnh chủ quan của thế giới khách quan.

4. Phát triển là sự tăng (giảm) đơn thuần về mặt số lượng .

5. Thực tiễn là toàn bộ hoạt động có tính lịch sử - xã hội của con người .

6. Cái chung không tồn tại thật sự, trong hiện thực chỉ có các sự vật cụ thể là tồn tại ...

7. Giới tự nhiên là một chỉnh thể thống nhất, trong đó các sự vật, hiện tượng phụ thuộc vào nhau một cách hữu cơ.

8. Vận động diễn ra do lực tác động từ bên ngoài.

9. Khả năng là cái chưa có trong hiện thực.

10. Thực tiễn là cơ sở chủ yếu và trực tiếp của nhận thức."

- *Trắc nghiệm chọn phương án đúng*: Với 1 câu hỏi, đề thi nêu sẵn một số phương pháp trả lời, yêu cầu sinh viên chọn phương án trả lời đúng. Ví dụ:

"Trong những luận điểm được nêu dưới đây, mệnh đề nào có thể áp dụng cho mọi hình thức của chủ nghĩa duy tâm khách quan:

1. CNDTKQ không thừa nhận khả năng nhận thức thế giới của con người.

2. CNDTKQ cho rằng thế giới phụ thuộc vào ý chí của các vĩ nhân.

3. CNDTKQ coi nhân tố thần linh là nguyên nhân của thế giới .

4. CNDTKQ cho rằng giới tự nhiên là sự tha hoá của ý niệm tuyệt đối.

5. CNDTKQ cho rằng các sự vật trong thế giới chỉ là những cái bóng của các ý niệm.

6. CNDTKQ cho rằng thế giới do một lực lượng tinh thần, tồn tại độc lập với ý thức của con người quyết định "

Các đề kiểm tra loại này thích hợp cho những bài kiểm tra giữa kỳ, với thời gian từ 15 → 20 phút.

Qua thực tế áp dụng loại đề này, chúng tôi nhận thấy, nếu các sinh viên làm bài nghiêm túc, kiểm tra có khả năng phân loại khá chính xác, nhìn chung các sinh viên hào hứng và ủng hộ cách kiểm tra này.

C. Kiểu trắc nghiệm khách quan kết hợp với tự luận

Những đề thi loại này, theo chúng tôi rất phù hợp với yêu cầu, mục đích và phương pháp đặc thù của bộ môn triết học. Đề thi yêu cầu sinh viên xác định các luận điểm đúng,

sai trong số các luận điểm cho trước, kèm theo sự giải thích. Do đó đòi hỏi sinh viên xác định nhanh chóng các luận điểm đúng sai đồng thời phải biết vận dụng phân lý luận đã học để lí giải chúng một cách chắc chắn, chính xác và ngắn gọn. Kiểu đề này có tác dụng phân loại khá chính xác, đồng thời có ý nghĩa rất tích cực phát triển khả năng tư duy lôgic, tư duy lý luận cho sinh viên.

Đối với những kỳ thi hết môn (thời gian 180 phút) còn có thể áp dụng kiểu đề thi gồm 2 phần: 1 phần là trắc nghiệm khách quan kiểu đúng, sai có giải thích và 1 phần là tự luận về một vấn đề cụ thể nào đó.

VD. Đề thi mà chúng tôi đã sử dụng trong kỳ thi môn triết học của sinh viên K33 vừa qua.

Câu 1: *Những nhận định được nêu dưới đây đúng hay sai, vì sao?*

a- Chủ nghĩa duy tâm của chủ quan không thừa nhận sự tồn tại của thế giới bên ngoài.

b- Vật chất là cái mà khi tác động vào các giác quan của con người thì gây ra cảm giác.

c- Ý thức là hình ảnh chủ quan của thế giới khách quan.

d- Phát triển là sự tăng (hay giảm) đơn thuần về số lượng mà không có sự biến đổi về chất.

e- Nhận thức là quá trình đi từ trực quan sinh động đến tư duy trừu tượng.

Câu 2: *Phân tích vai trò của sản xuất vật chất đối với tồn tại và phát triển của xã hội. Ý nghĩa?*

Việc lựa chọn và sử dụng một trong số những kiểu đề thi trên phụ thuộc vào các hình thức tổ chức kiểm tra và thi.

2. Các hình thức kiểm tra - đánh giá

Muốn đánh giá đúng chất lượng dạy và học, cần phải tiến hành kiểm tra thường xuyên. Mấy năm gần đây, cán bộ môn lý thuyết chỉ được đánh giá qua bài kiểm tra cuối kỳ. Điểm số trong bài thi đó khó có thể phản ánh thật chính xác chất lượng học tập của mỗi sinh viên. Do đó, chúng tôi cho rằng, nên có một bài kiểm tra cho một hoặc hai đơn vị học trình. Điểm kiểm tra được tính hệ số 1, cộng với điểm bài thi tính hệ số 2 và điểm môn học sẽ là điểm trung bình. Tất nhiên như vậy, chấm bài kiểm tra cũng phải tính vào giờ dạy cho giáo viên.

Hiện nay chúng ta đang rất thiếu giáo viên, số lượng sinh viên lại rất đông, nhưng vẫn có thể thực hiện các bài kiểm tra giữa kỳ được nếu như chúng ta áp dụng phương thức kiểm tra bằng các bài trắc nghiệm khách quan trong khoảng 15 - 20 phút.

Hình thức kiểm tra bằng trắc nghiệm khách quan kết hợp với tự luận rất phù hợp với bài thi cuối kỳ nhưng để đạt được hiệu quả cao đòi hỏi khâu tổ chức và coi thi phải rất nghiêm túc.

Hình thức chọn một số sinh viên khá viết niên luận khoa học thay cho bài thi cuối kỳ có tác dụng rất tốt trong việc kích thích sự hứng thú học tập, giúp sinh viên dần làm quen với công tác nghiên cứu khoa học, qua đó phát huy khả năng tư duy độc lập, sáng tạo tư chủ cho sinh viên, song để các niên luận thực sự có chất lượng tốt cần chú ý:

- Chọn các đề tài sao cho phù hợp với yêu cầu môn học, phù hợp với trình độ sinh viên.

- Các đề tài phải đề cập đến những vấn đề của cuộc sống, của thực tiễn mà sinh viên quan tâm, phải thiết thực phục vụ cho nhiệm vụ học tập, nghiên cứu của sinh viên trong thời gian học ở đại học cũng như đối với hoạt động nghề nghiệp sau này của họ.

- Nhà trường cần có những chính sách khen, thưởng, hỗ trợ hợp lý cho những sinh viên thực hiện tốt các niên luận.

* **Tóm lại :** Để thực hiện tốt khâu kiểm tra - đánh giá đòi hỏi một sự chuẩn bị nghiêm túc, công phu, chính xác của các bộ môn, các giáo viên trong việc giảng dạy, hướng dẫn ôn tập, xây dựng đề thi, coi thi, chấm thi và sự hỗ trợ tích cực của nhà trường trong việc tạo ra những điều kiện cần thiết như: chuẩn bị đề thi, tổ chức thi, hướng dẫn và giám sát việc coi thi, chấm thi,... Mấy năm gần đây, trường ĐH. SPNN đã cố gắng tổ chức tương đối nghiêm túc các kỳ thi và thi các bộ môn. Song để đổi mới nội dung và phương thức kiểm tra - đánh giá đối với từng môn học chắc chắn sẽ đòi hỏi một sự kết hợp đồng bộ mới giữa các bộ môn mà nhà trường vì mục tiêu nâng cao chất lượng đào tạo của nhà trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. - **Lê Phước Lượng** - *Mô hình kiểm tra - đánh giá tổng hợp kết quả học tập của sinh viên* - Tạp chí Đại học và Giáo dục chuyên nghiệp tháng 9 / 1999.
2. **Nghiêm Xuân Nùng** - *Trắc nghiệm và đo lường cơ bản trong giáo dục* - NXB Giáo dục và Đào tạo - Hà Nội 1996.
3. **Nguyễn Thị Phương** - *Bàn về quy trình kiểm tra - đánh giá các môn lý thuyết dạy bằng tiếng Việt* - Kỷ yếu hội nghị KH 1998 - 1999 - ĐHNN - ĐHQG Hà Nội.
4. **Dương Thiệu Tống**: - *Trắc nghiệm và đo lường, thành quả học tập* - ĐHTH thành phố Hồ Chí Minh 1995.
5. *Chuẩn đánh giá và công nghệ kiểm tra - thi các môn lý thuyết dạy bằng tiếng việt ở ĐH chuyên ngoại ngữ.*